

2023-02-16
S2023/00686 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att utlysa medel för projekt med syfte att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fördela medel efter ansökan till kommuner för projekt som underlättar förutsättningarna för äldre, i såväl särskilt boende som bland de som har insatser i form av hemtjänst, att delta i sociala och hälsofrämjande aktiviteter i syfte att motverka ofrivillig ensamhet. Projekten ska fokusera på åtgärder som bedöms leda till minskad ofrivillig ensamhet och som på sikt även kan vara möjliga att implementera i ordinarie verksamhet. Kommuner som beviljas bidrag ska redogöra för vilka resultat projektet har gett, vid den tidpunkt som Socialstyrelsen anger.

Socialstyrelsen får prioritera bland inkomna ansökningar samt meddela närmare villkor för administration, utbetalning, uppföljning och återbetalning av medlen i uppdraget. Myndigheten ska redovisa antalet ansökningar, vilka projekt som beviljats medel samt sammanställa kommunernas redovisningar. Kommunerna ska återbetala medel som inte har använts eller inte har använts i enlighet med syftet med bidraget. Myndigheten ska även redovisa projekt som kommunerna i sin redovisning till myndigheten bedömer som goda exempel.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2023 använda 50 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2023 uppförda anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagsposten 19. Av dessa medel får Socialstyrelsen använda 1 500 000 kronor för eget arbete kopplat till uppdraget. Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget senast den 28 juni 2024 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Ofrivillig ensamhet och isolering är ett folkhälsoproblem som drabbar många människor, inte minst äldre. Besvär av ensamhet påverkar på olika vis den psykiska och fysiska hälsan samt livskvaliteten negativt. Den ofrivilliga ensamheten skapar ett större behov av hälso- och sjukvård och omsorg och kan bidra till hälsoproblem, bl.a. i form av psykisk ohälsa och förtida död.

I Socialstyrelsens enkätundersökning Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? visar resultatet för 2022 års undersökning att andelen som ofta besväras av ensamhet ökat med en procentenhet jämfört med 2020 och 2019, hos de som bor i ordinärt boende med stöd av hemtjänst. Hos de som bor i särskilt boende har andelen som ofta besväras av ensamhet ökat med fem procentenheter jämfört med 2020. Det är också betydligt vanligare att personer som bor ensamma besväras av ensamhet jämfört med dem som bor tillsammans med någon och kvinnor anger i högre utsträckning än män att de besväras av ensamhet. Både de äldre själva och anhöriga betonar att bl.a. bristen på gemensamma aktiviteter har bidragit till ökad isolering och ensamhet.

Samhället behöver kraftsamla mot ofrivillig ensamhet, isolering och dess konsekvenser och regeringen föreslog därför flera satsningar i budgetpropositionen 2023 (prop. 2022/23:1 Utgiftsområde 9) för att stärka stödet till kommuner och regioner för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering bland äldre. Socialstyrelsen har i december 2022 publicerat en vägledning för att förhindra ofrivillig ensamhet bland äldre personer.

Närmare om uppdraget

Även om det finns aktiviteter tillgängliga kan det finnas olika hinder som gör att den äldre inte kan, eller tycker att det är svårt att delta. Det är därför viktigt att underlätta och vid behov ge stöd för äldre personer att delta i sociala och hälsofrämjande aktiviteter.

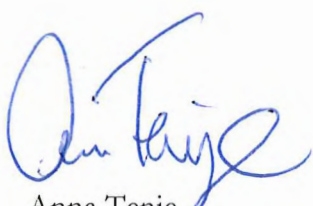
Det finns beprövade sociala och hälsorelaterade aktiviteter vilka bör prioriteras i sammanhanget. Det kan innefatta sådant som t.ex. gruppaktiviteter som bygger på deltagarnas aktiva deltagande, rekreativa aktiviteter, aktiviteter som involverar olika former av teknologi

eller kulturella aktiviteter. Vanligtvis erbjuds aktiviteter via öppna, kommunala verksamheter eller mötesplatser eller så kan de vara arrangerade av civilsamhället. Det är positivt om det skapas möjlighet för äldre att interagera med likasinnade inom sitt intresseområde. Kommuner kan vidare underlätta deltagande på flera olika sätt, t.ex. genom att erbjuda transport eller ledsagning i samband med en aktivitet eller annat stöd vid deltagandet. Samverkan mellan kommun och civilsamhället kan skapa en god kontinuitet vilket ökar förutsättningarna för deltagarna att känna samhörighet.

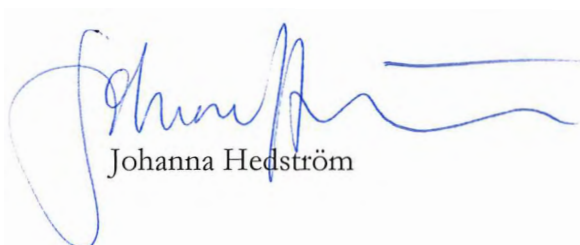
För att öka kunskapen om vad som påverkar äldres möjlighet att delta i sociala och hälsorelaterade aktiviteter är det viktigt att kommunerna redogör för huruvida projektet bidragit till ökat deltagande bland äldre. Kommunerna ska även bedöma om projektet har påverkat ofrivillig ensamhet hos de äldre i kommunen och om möjligt även identifiera framgångsfaktorer.

Regeringen beräknar att 50 miljoner kronor kommer att avsättas för uppdraget för 2024 och 50 miljoner kronor för 2025 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Anna Tenje

Johanna Hedström

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision
Finansdepartementet/BA K
Sveriges Kommuner och Regioner